

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan, että vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille rintamaveteraaneille, joilla on rintamasotilastunnus, rintamapalvelutunnus tai rintamatunnus, korvataan kotona asumista tukevat palvelut. Valtiokonttori korvaisi tästä kunnille ja kuntayhtymille aiheutuneet kustannukset.

Esitys liittyy valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä marraskuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
4 ASIAN VALMISTELU.....	6
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	7
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	7
2 VOIMAANTULO.....	8
LAKIEHDOTUS.....	9
Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	9

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Rintamaveteraanien kuntoutuksesta säädetään rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa laissa (1184/1988) ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa asetuksessa (1348/1988). Kuntoutuksen tarkoituksena on rintamaveteraanin toimintakyvyn edistäminen ja säilyttäminen niin, että rintamaveteraani voi mahdollisimman pitkään selviytyä itsenäisesti jokapäiväisistä toiminnoistaan. Kuntoutus voidaan järjestää avo- tai laitospalveluna ja siihen kuuluu tarpeellinen tutkimus ja hoito.

Vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneet henkilöt ovat saaneet tunnustuksena sotaan osallistumisesta joko rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnuksen. Rintamaveteraanilla tarkoitetaan henkilöä, jolle on annettu tällainen tunnus. Tällaisen tunnuksen omaava voi saada rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain mukaista kuntoutusta. Rintamasotilaseläkelain (119/1977) 19 §:n mukaan Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa rintamalisän saajien nimet ja henkilötunnukset heidän kotikunnalleen sen selvittämiseksi, onko rintamalisän saajilla mahdollisuus saada rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain mukaista kuntoutusta.

Valtio myöntää vuosittain rintamaveteraanien kuntoutukseen määrärahan, jolla kunnat tai kuntayhtymät järjestävät oman alueensa rintamaveteraaneille kuntoutusta ja kotona asumista tukevia palveluita. Rintamaveteraaneille myönnettävät palvelut perustuvat henkilökohtaisen palvelutarpeen kartoitukseen.

Valtion määrärahan kunnille ja kuntayhtymille maksaa Valtiokonttori. Määräraha maksetaan ennakkona. Kuntoutusmäärärahaa Valtiokonttori maksoi vuonna 2018 yhteensä 16,2 miljoonaa euroa. Kuntoutusmääräraha maksetaan neljännesvuosittain. Kotona asumista tukevien palveluiden määräraha vuonna 2018 on yhteensä 25 miljoonaa euroa. Tämä määräraha maksettiin kunnille ja kuntayhtymille yhtenä eränä 31 päivänä tammikuuta 2018. Määrärahojen jako perustuu kunnassa asuvien, kuntoutukseen ja kotona asumista tuleviin palveluihin oikeutettujen rintamaveteraanien lukumäärään. Tarvittaessa Valtiokonttori tekee esityksen eduskunnalle lisämäärärahan tarpeesta. Mahdolliset lisämäärärahat jaetaan vain niille kunnille, jotka ovat ilmoittaneet lisämäärärahan tarpeesta.

Sotilasvammalain mukaiset kotona asumista tukevat palvelut

Valtiokonttori korvaa kunnille ja kuntayhtymille kustannukset, jotka aiheutuvat vähintään 10 prosentin työkyvyttömyysasteen omaaville sotainvalideille järjestetyistä sotilasvammalain (404/1948) 6 §:n 4 momentissa mainituista sosiaali- ja terveyspalveluista. Korvausta maksetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisista kotipalveluista, asumispalveluista ja liikkumista tukevista palveluista, omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaisesta omaishoidon tuesta sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisista sairaanhoitopalveluista aiheutuneet kustannukset. Palvelu- tai tukiasunnosta perittävää vuokraa tai vastaavaa maksua ei kuitenkaan korvata.

Sosiaalihuoltolain 19 §:n 1 momentin mukaan *kotipalvelulla* tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Kotipalvelua annetaan sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella niille henkilöille, jotka tarvitsevat apua selviytyäkseen lain 19 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtä-

vistä ja toiminnoista. Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja.

Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaan *asumispalveluja* järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista, kiireellistä apua. Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuella asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla. Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Palveluasumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Tehostetussa palveluasumisessa palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti.

Sosiaalihuoltolain 23 §:n mukaan *liikkumista tukevia palveluja* järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi.

Omaishoidon tuesta annetun lain 2 § 1 momentin 1 kohdan mukaan *omaishoidolla* tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Lain 2 § 1 momentin 4 kohdan mukaan omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Terveystieteiden tutkimuslaitoksen 24 §:n 1 momentin mukaan kunnan järjestämiin *sairaanhoidon palveluihin* sisältyvät: 1) sairauksien tutkimus, lääketieteellinen tai hammaslääketieteellinen taudinmäärittäminen, hoito, hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet sekä tarpeellinen lääkinnällinen kuntoutus; 2) sairauksien ehkäiseminen, parantaminen ja kärsimysten lievittäminen; 3) ohjaus, jolla tuetaan potilaan hoitoon sitoutumista ja omahoitoa; 4) erityistä tukea, tutkimusta ja hoitoa tarvitsevan potilaan terveysongelmien varhainen tunnistaminen, hoito ja jatkohoitoon ohjaaminen.

Perussäännökset kustannusten korvaamisesta kunnille ja kuntayhtymille sisältyvät sotilasvammalain 6 a ja 6 b §:ään sekä sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen (1117/1985) 9 a §:ään. Valtiokonttori maksaa kunnille ja kuntayhtymille kuukausittain ennakkoa palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia varten. Kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä vuosittain Valtiokonttorille selvitys edellisenä vuonna aiheutuneista kustannuksista. Ennakkona liikaa saatu määrä on palautettava Valtiokonttorille. Jos ennakko on ollut liian pieni, Valtiokonttori maksaa erotuksen kunnalle tai kuntayhtymälle. Palvelujen järjestämisestä kunnalle tai kuntayhtymälle aiheutuvat kustannukset korvataan siten kokonaan valtion varoista.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kunnat ja kuntayhtymät järjestävät nykyisin rintamaveteraaneille kotona asumista tukevia palveluita Valtiokonttorin maksaman määrärahan puitteissa. Sotainvalideille on sotilasvammalaisissa säädetty oikeus kotona asumista tukeviin palveluihin. Jotta rintamaveteraanit ja sotainvalidit olisivat yhdenvertaisessa asemassa kotona asumista tukevien palveluiden osalta, esityksessä ehdotetaan, että rintamaveteraaneille mahdollistettaisiin saman sisältöiset kotona asumista tukevat palvelut kuin sotainvalideille sotilasvammalain perusteella.

Esityksessä ehdotetaan, että rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut korvattaisiin kunnille ja kuntayhtymille valtion varoista. Tätä varten valtion budjettiin lisättäisiin uusi arviomäärärahamomentti, 33.50.58. Uuden arviomäärärahamomentin käyttö alkaisi 1 päivänä marraskuuta 2019, tämän lain tullessa voimaan.

3 Esityksen vaikutukset

Rintamaveteraaneja oli vuoden 2018 alussa noin 12 300. Vuoden 2019 alussa rintamaveteraaneja arvioidaan olevan noin 9 600 ja vuoden lopussa noin 7 400. Kustannuslaskelmien mukaan, jos yhtä suuri osa rintamaveteraaneista käyttäisi kotona asumista tukevia palveluita kuin mitä sotainvalideista palveluita käyttää, olisi kustannusvaikutus arviolta 116,6 miljoonaa euroa vuonna 2019. Esityksessä ehdotetaan, että lainmuutos tulisi voimaan 1 päivänä marraskuuta 2019 lukien, jolloin lakimuutoksen arvioidut kustannukset olisivat kuudesosa 116,6 miljoonasta eurosta eli 19,5 miljoonaa euroa.

Esityksessä ehdotettu muutos edellyttää tietojärjestelmämuutoksia ja resurssien lisätarvetta Valtiokonttorissa. Lainmuutoksen vaatimista tietojärjestelmämuutoksista aiheutuisi arviolta noin 450 000 euron kustannukset. Volyymien vaikutus järjestelmien juokseviin kuluihin olisi arviolta 300 000 euroa vuodessa. Juoksevien kulujen kustannukset olisivat ehdotetusta lain voimaantulosta johtuen kuudesosa 300 000 eurosta eli 50 000 euroa. Valtiokonttorille aiheutuvat lisäkustannukset vuonna 2019 ovat noin 0,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 esityksen kustannusvaikutukset olisivat arviolta noin 20 miljoonaa. Vuonna 2020 esityksellä arvioidaan olevan 69,9 miljoonan euron kustannuksia lisäävä vaikutus. Vuonna 2021 lisäkustannusten arvioidaan olevan 51,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 37,3 miljoonaa euroa. Jatkovuodet on laskettu rintamaveteraanien 20 %:n vuosittaisella poistumaolettamalla. Laskelmissa on huomioitu Valtiokonttorille aiheutuvat vuosittaiset juoksevat menot.

	2018 LTAE	1.1.2019 33.50.56	1.11.2019 33.50.58	2020*	2021*	2022*
Uusi arviomäärärahamomentti		0	19,5	69,6	51,6	37,0
Veikkauksen tuotosta rahoitettava kehyksen mukainen osuus mom. 33.50.56		25,0		20,0	16,0	13,0
Määrärahalisäys mom. 33.50.56	19,3	20,0				
Valtiokonttori			0,5	0,3	0,3	0,3
YHTEENSÄ	19,3	45,0	20,0	89,9	67,9	50,3

* Jatkovuodet on laskettu 20 %:n poistumaolettamalla

Lainsäädäntömuutos ei vähennä rintamaveteraanien kotona asumista tukeviin palveluihin varattua Veikkaus Oy:n voittovaroista rahoitettua 25 miljoonan euron määrärahaa vuonna 2019. Vuodesta 2020 lähtien kehyspäätöksen mukainen kotiin vietäviin palveluihin varattu Veikkaus Oy:n tuottorahoitteinen määräraha momentilla 33.50.56 huomioidaan momentin 33.50.58 budjettirahoituksen tasossa. Veikkauksen tuottoa voitaisiin siten myös jatkossa käyttää kotona asumista tukevien palveluiden rahoitukseen. Jos arviomääräraha ei riittäisi budjettivuoden menoihin, ei alijäämää katettaisi Veikkauksen tuotolla, vaan valtion varoista. Veikkauksen tuoton käytön ja valtion rahoituksen suhteen ei siten ole tarkoitus tehdä muutoksia nykyiseen käytäntöön nähden.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Valtiokonttorin ja Suomen Kuntaliiton kanssa. Suomen Sotaveteraaniliitto ry ja Rintamaveteraaniliitto ry ovat antaneet lausunnon hallituksen esityksestä.

Esitysehdotus on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Soveltamisala.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Uuden 4 momentin mukaan rintamaveteraani saisi kotona asumista tukevia palveluja, jotka olisi määritelty lain uudessa 12 a §:ssä. Rintamaveteraanilla olisi oikeus 12 a §:ssä mainittuihin palveluihin, jos hänellä on kotikunta Suomessa. Rintamaveteraanin kotikunnalla ei olisi velvollisuutta järjestää palveluita ulkomailla oleskelevalle henkilölle.

5 §. *Määräraha.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Rintamaveteraanin kotona asumista tukevat palvelut korvattaisiin valtion varoista. Kotona asumista tukevien palveluiden korvaamiseen voitaisiin käyttää myös arpajaislain 17 §:ssä tarkoitettua Veikkaus Oy:n tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa. Vuodesta 2020 lähtien kehyspäätöksen mukainen kotiin vietäviin palveluihin varattu Veikkaus Oy:n tuottorahoitteinen määräraha huomioitaisiin budjettirahoitusta vähentävänä kotona asumista tukevien palveluiden osalta. Esityksellä ei näin ollen ole tarkoitus lisätä Veikkaus Oy:n tuotto-osuutta valtion talousarviossa. Veikkaus Oy:n tuoton kohdentaminen rintamaveteraanien kuntoutukseen ja kotona asumista tukeviin palveluihin tehtäisiin kuten nykyisinkin.

12 a §. *Kotona asumista tukevat palvelut.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 a pykälä. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin kotona asumista tukevat palvelut, joihin rintamaveteraanilla olisi oikeus. Korvattavat palvelut olisivat sisällöltään vastaavat kuin sotainvalideille korvataan nykyisin sotilasvammalain nojalla. Korvattavia palveluita olisivat sosiaalihuoltolain mukaiset kotipalvelut, asumispalvelut ja liikkumista tukevat palvelut, omaishoidon tuesta annetun lain mukainen omaishoidon tuki sekä terveydenhuoltolain mukaiset sairaanhoitopalveluista aiheutuneet kustannukset.

Pykälän 2 momentin mukaan rintamaveteraanilta ei perittäisi maksua kotona asumista tukevista palveluista. Kotona annettavasta palvelusta perittävä maksu ei saa sosiaali- ja terveydenhuollosta annetun asetuksen (912/1992) mukaan ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Koska Valtiokonttori korvaa kunnille ja kuntayhtymille kotona annettavista palveluista aiheutuneet kustannukset, eivät kunnat tai kuntayhtymät saa periä maksua kotona asumista tukevista palveluista rintamaveteraanilta.

12 b §. *Kotona asumista tukevien palvelujen korvaukset kunnille ja kuntayhtymille.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 b pykälä. Pykälän 1 momentin mukaan kunnalle tai kuntayhtymälle korvattaisiin kustannukset, jotka aiheutuisivat kotona asumista tukevien palvelujen järjestämisestä. Sairaanhoitopalveluista aiheutuneet kustannukset korvattaisiin kuitenkin vain sillä osin kuin kysymyksessä olisi koti-, päivä- tai yösairaanhoito taikka lääkinnällinen kuntoutus. Korvattavat palvelut vastaisivat sotainvalideille korvattavia palveluita sotilasvammalain (404/1948) perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan Valtiokonttori korvaisi kotona asumista tukevien palveluiden järjestämisestä aiheutuneet kustannukset ennakkona kunnille ja kuntayhtymille. Ennakot maksettaisiin kunnille ja kuntayhtymille tammikuun lopussa. Jos kunnan tai kuntayhtymän vuoden alussa antama arvio määrärahan määrästä ei riittäisi aiheutuneiden kustannusten kattamiseen, voisi Valtiokonttori maksaa täydentävän erän loppuvuodesta. Kunnan tai kuntayhtymän olisi tehtävä selvitys määrärahan käytöstä ja palautettava ennakkona liikaa saamansa määrä Valtiokonttorille sen asettamassa määräajassa.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä marraskuuta 2019.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1227/1993, uusi 4 momentti, 5 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1227/1993, 1040/1997 ja 1307/2016, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 12 a ja 12 b § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Rintamaveteraani saa kotona asumista tukevia palveluja siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

5 §

Määräraha

Kotona asumista tukevien palveluiden kustannukset korvataan valtion varoista. Kotona asumista tukevien palveluiden korvaamiseen voidaan käyttää myös arpajaislain 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa.

12 a §

Kotona asumista tukevat palvelut

Rintamaveteraanille korvataan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisista kotipalveluista, 7 kohdan mukaisista asumispalveluista ja 9 kohdan mukaisista liikkumista tukevista palveluista, omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaisesta omaishoidon tuesta sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) 24 §:n mukaisista sairaanhoitopalveluista aiheutuneet kustannukset (*kotona asumista tukevat palvelut*).

Rintamaveteraanilta ei peritä maksua tai korvausta kotona asumista tukevista palveluista.

12 b §

Kotona asumista tukevien palvelujen korvaukset kunnille ja kuntayhtymille

Kunnalle tai kuntayhtymälle korvataan kustannukset, jotka ovat aiheutuneet 12 a §:ssä tarkoitettujen palvelujen järjestämisestä. Sairaanhoitopalveluista aiheutuneet kustannukset korvataan kuitenkin vain siltä osin kuin kysymyksessä on koti-, päivä- tai yösairahoito taikka lääkinnällinen kuntoutus.

HE 207/2018 vp

Valtiokonttori korvaa kotona asumista tukevien palveluiden järjestämisestä aiheutuneet kustannukset ennakkona. Kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä selvitys määrärahan käytöstä ja palautettava ennakkona liikaa saamansa määrä Valtiokonttorille sen asettamassa määräajassa.

Valtiokonttori maksaa vuoden 2019 ennakot kotona asumista tukevien palveluiden osalta kunnille ja kuntayhtymille 1 päivänä marraskuuta 2019.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko